

DRIE-SPORENBELEID TRIPS

Voor een teelt en handel zonder trips

Augustus 2015

AANLEIDING

Door generaties lang veredelen, telen en innoveren, levert de Nederlandse tuinbouw jaarrond kwalitatief hoogwaardige sierteeltproducten. Europese wetgeving bepaalt dat producten geïntegreerd moeten worden geproduceerd. Hiermee heeft de Nederlandse tuinbouw al vele decennia ervaring. Met de bestrijding van plagen door inzet van natuurlijke vijanden en biologische middelen zijn goede resultaten geboekt. Toch blijft het lastig om producten zonder trips af te leveren, met name in de zomer. Voor de Nederlandse sierteeltsector is de garantie van een schoon product echter essentieel. Daarom wil de sector dit samen met de overheid via het drie-sporenbeleid oppakken.

EXPORTWAARDE

Nederland is een belangrijke producent van bloemen en planten met een productiewaarde van circa €5 miljard. Daarnaast worden voor €1,3 miljard producten geïmporteerd, met name Roos en Anjer vanuit Oost-Afrika en Zuid-Amerika. Het totaal wordt via Nederland verhandeld naar Europa (97%) en de rest van de wereld.

De export naar de Russische Federatie bedroeg in 2014 ruim 172 miljoen euro. Chrysant is, met een waarde van €75,5 miljoen, veruit het belangrijkste exportproduct vanuit Nederland. Gevolgd door Roos (€46,9 miljoen), Lelie (€7,9 miljoen), Orchidee (€5,4 miljoen) en Anjer (€2,4 miljoen). Het grote volume Chrysant maakt de handling en het transport van alle bloemisterijproducten goedkoper en daarbij rendabel.

TOENEMENDE EISEN IN DE AFZET

Afnemers stellen steeds hogere eisen aan de plantgezondheid. Uiteraard vrij van ziekten en plagen, maar ook de aanwezigheid van biologische bestrijders in het eindproduct is niet gewenst. Daarnaast mogen slechts een beperkt aantal residuen van middelen worden aangetroffen. Veel van de in Nederland geteelde producten zijn schoon en vrij van ziekten en plagen. Garantie hiervoor wordt door de geïntegreerde teelt en verminderde inzet van chemische gewasbeschermingsmiddelen wel lastiger. Hierdoor kan het zich voordoen dat in enkele partijen een gering aantal plaaginsecten of biologische bestrijders zit. Veel van deze insecten komen wereldwijd voor.

TRIPS

De bestrijding van de Californische trips, *Frankliniella occidentalis*, is in de bloemisterijsector het grootste probleem. Vanwege de sierwaarde worden slechts zeer lage dichtheden van trips getolereerd. Dit maakt de biologische bestrijding erg lastig. De effecten hiervan zijn immers vaak onvoldoende om deze zeer lage niveaus te halen. Ook vormen het door trips overdraagbare tomatenbronsvlekkenvirus ofwel Tomato spotted wilt virus (TSWV) en Impatiens necrotic spot virus (INSV) een extra groot risico. Trips komt jaarrond voor en kent meerdere stadia (ei, larve, pop en adult). Voor het maximale effect moet de levenscyclus van trips effectief worden doorbroken. Hiervoor is het noodzakelijk meerdere keren een correctie toe te passen. Het huidige gewasbeschermingsmiddelenpakket is hiervoor niet toereikend, waardoor het elimineren van trips steeds lastiger wordt.

Al jaren wordt in Nederland geïnnoveerd in de biologische bestrijding van trips. De vermeerderingssnelheid van Californische trips is echter bij gemiddelde kastemperaturen (20-25°C) zeer hoog. Hoger dan die van een aantal biologische bestrijders. Dit probleem kan worden ondervangen door preventieve inzet van biologische bestrijders. Echter hebben veel natuurlijke vijanden, zoals roofmijten en roofwantsen, moeite om zich goed te vestigen en te vermeerderen in sierteeltgewassen. Hierdoor is het zeer lastig de trips in de zomer op een aanvaardbaar laag niveau te houden. Correctie met selectieve chemische middelen is dan noodzakelijk, echter zijn de opties zeer beperkt. Het risico op resistentievorming wordt hierdoor verder vergroot. Inzet van breed werkende chemische middelen is ook niet wenselijk. De biologische bestrijding van andere plagen, zoals spint en wittevlieg, wordt hierdoor verstoord. Met het huidige beschikbare middelenpakket is dus geen afdoende beheersing van trips mogelijk voor een doelmatige geïntegreerde teelt van siergewassen.

DRIE-SPORENBELEID

Om te komen tot een adequate aanpak van tripsbestrijding zetten LTO Glaskracht Nederland, VGB en VBN samen in op het drie-sporenbeleid, bestaande uit:

1. Toelatingsbeleid correctiemiddelen en versnelde toelating groene middelen (Green Deal 2.0).
2. Innovatietraject: Masterplan Trips om te komen tot een beheersstrategie.
3. Na-oogstbehandelingen voor uitgangsmateriaal en eindproduct.

1. TOELATINGSBELEID

Verbreding van het middelenpakket met selectieve correctiemiddelen toepasbaar in een IPM-systeem is op zeer korte termijn noodzakelijk. In overleg met de industrie zijn er enkele perspectieven. Daarnaast moet versnelde inzet worden gepleegd op het toelatingstraject van groene middelen.

Het onmisbare middelenpakket van chemische bestrijdingsmiddelen waarmee gecorrigeerd kan worden is smaller geworden. Naast wegval van middelen is de toepassingsfrequentie sterk beperkt. Resistentie is een reëel probleem. Het toelaten van nieuwe middelen is een kostbaar en langdurig traject, ook voor groene middelen. De sierteelt is slechts een beperkte markt, weinig nieuwe middelen komen beschikbaar.

2. MASTERPLAN TRIPS

Binnen de PPS (Publiek-Private Samenwerking) 'Het Nieuwe Doen in Plantgezondheid' van de topsector Tuinbouw & Uitgangsmateriaal werd onlangs een vierjarig (2015 - 2018) onderzoeksplan goedgekeurd: "Masterplan tripsbestrijding in bloemisterijgewassen (KV1406 087)". De overheid investeert hierin €370.000,- en de sector €470.000,-. Het doel van dit project is om tot betere bestrijdingsstrategieën van trips te komen door te werken aan een weerbaar gewas, preventieve inzet van natuurlijke vijanden en gedragsmanipulatie van volwassen tripsen. Deze pijlers worden vervolgens geïntegreerd tot een systeem aanpak. Dit levert bij goede resultaten de volgende producten op:

- Endofyten die de weerbaarheid tegen trips verhogen;
- Methoden om roofwantspopulaties (Orius) te laten vestigen met voerstations;
- Geformuleerd alternatief voedsel voor roofmijten en roofwantsen dat onaantrekkelijk is voor tripsen;
- Push & pull strategy voor verbeterde mass-trapping van trips;
- Nieuwe geïntegreerde strategie voor bestrijding van trips.

Met name de inzet op meer fundamentele kennis over endofyten is noodzakelijk om dit onderdeel goed op te pakken. Endofyten zijn bacteriën en schimmels die het inwendige van de plant kunnen koloniseren zonder schadelijke gevolgen maar juist een positief effect kunnen hebben op de weerbaarheid. Dit onderzoek leidt tot verminderde afhankelijkheid en verminderd gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen, waardoor ook de duurzaamheid van de sierteelt onder glas toeneemt.

3. NA-OOGSTBEHANDELING

Schoon starten is essentieel voor iedere teelt. Onderzocht moet worden hoe plantmateriaal honderd procent schoon kan worden afgeleverd, zonder te veel residuen van gewasbeschermingsmiddelen, die

de inzet van biologische bestrijders in de teelt schaden. Daarnaast bestaan nieuwe onderzoeksmogelijkheden om eindproducten zodanig te behandelen dat er geen levende organismen meer in zitten en de productkwaliteit intact blijft. De eerste onderzoeken met een na-oogstbehandeling met Controlled Atmosphere Temperature Treatment (CATT) zijn perspectiefvol. Bij deze methode worden de organismen gedood door het zuurstofgehalte van de lucht omlaag en het CO₂-gehalte omhoog te brengen. Dit wordt met een kortstondige hittebehandeling gecombineerd. Om te komen tot uitgangsmateriaal zonder trips en plaagvrije zendingen van bloemen en planten is een snelle doorstart en vertaling naar de praktijk essentieel.

ALLE SPOREN INZETTEN

Om binnen 3 jaar te komen tot een tripsvrije teelt en afzet moeten alle sporen worden ingezet. Alleen dan kan worden gewerkt aan de noodzakelijke korte en lange termijn oplossingen. Hiervoor is een gezamenlijke inzet van overheid en sector van groot belang!

Actie	Inzet sector	Inzet overheid
Toelatingsbeleid correctiemiddelen en versnelde toelating groene middelen	<ul style="list-style-type: none"> • Toepassing innovatieve IPM • Draagvlak creëren en communicatie m.b.t. IPM 	<ul style="list-style-type: none"> • Toelating extra correctie middelen op basis van IPM • Versnelde procedure toelating groene middelen
Innovatietraject: Masterplan Trips om te komen tot een beheersstrategie	<ul style="list-style-type: none"> • Financiële inzet € 470.000,- • Begeleidingscommissie 	<ul style="list-style-type: none"> • Financiële inzet van € 370.000,- aanvullen tot € 470.000,- voor onderzoek endofyten
Na-oogstbehandelingen, zoals Controlled Atmosphere Temperature Treatment (CATT) van uitgangsmateriaal en eindproduct	<ul style="list-style-type: none"> • Z.s.m. opstarten gericht vervolgonderzoek sierteeltsector • Financiële inzet 50% • Begeleidingscommissie 	<ul style="list-style-type: none"> • Z.s.m. opstarten gericht onderzoek sierteeltsector • Financiële inzet 50% • Begeleidingscommissie